

ระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืนในพื้นที่ตำบลบ้านบัว
อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*
SUSTAINABLY ECOTOURISM ROUTES INFORMATION SYSTEM OF BAN BUA
SUBDISTRICT MUEANG BURIRAM DISTRICT BURIRAM PROVINCE BY
COMMUNITY PARTICIPATION

¹ชญาดา เข้มเพชร, ¹พระวิสุทธีพงษ์เมธี (วีระ มหาวิโร),

²อโศก ไทยจันทารักษ์, ³สุดารัตน์ ปิ่นะภา

¹Chayada Kempetch, ¹Phrawisutthiphongmethee (Vira Mahaviro),

²Asoke Thaichantararak, ³Sudarat Peenapa

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

³Faculty of Industrial Technology, Buriram Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: chayadakempetch@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษา สำรวจ พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลและสื่อประชาสัมพันธ์ศักยภาพและทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และ 3. ทดสอบและประเมินผลการใช้ระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ 1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 16 คน คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2. การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 150 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญจากนักท่องเที่ยวตำบลบ้านบัวในเดือนกรกฎาคม 2568 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

*Received August 22, 2025; Revised November 25, 2025; Accepted December 1, 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1. ตำบลบ้านบัวมีทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยว รวม 169 แห่ง ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยว 111 แห่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว 58 แห่ง ผลการสำรวจสามารถกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2 เส้นทาง คือ สายประวัติศาสตร์ และสายวิถีชีวิตชุมชน ตรวจสอบและวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์และการประชุมประชาคม 2. พัฒนาเว็บไซต์ <http://www.banbuatour.com> ประกอบด้วยฐานข้อมูล แผนที่การท่องเที่ยว และสื่อมัลติมีเดีย และ 3. ผลการประเมินเว็บไซต์ พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” พึงพอใจคุณภาพของระบบและแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว ระดับ “มากที่สุด” ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาเชื่อมกับการท่องเที่ยว และเสนอแนะให้เพิ่มกิจกรรมสายมูหรือการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กิจกรรมตามเทศกาล และการอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ คนในชุมชน จิตวิญญาณของชุมชน ทุนทางธรรมชาติและทุนวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบของบ้านบัวที่คนต่างพื้นที่ต้องการมาเห็น ผนวกกับการดำรงอัตลักษณ์การมีเครือข่ายสนับสนุน และการปรับตัวของชุมชนเพื่อความยั่งยืน สรุปเป็นแบบจำลองบ้านบัว หรือ “BANBUA Model”

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ; เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ; ตำบลบ้านบัว; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This research article aimed to 1. Study, survey, and develop the database and media of the potential and resources for promoting ecotourism; 2. Design and develop an information system for ecotourism routes in Ban Bua Subdistrict, Mueang Buriram District, Buriram Province; and 3. Evaluated the ecotourism route information system in Ban Bua Subdistrict, Mueang Buriram District, Buriram Province. The study was a mixed-methods approach; 1. The qualitative data were collected using surveys, in-depth interviews of 16 key informants selected purposively from stakeholders, and focus group discussion of 9 key informants selected purposively from experts, analyzed using content analysis. 2. The quantitative data were collected using questionnaire. A sample of 150 were selected by accidental sampling from Ban Bua Subdistrict tourists in July 2025, and analyzed descriptively for frequency, percentages, mean and standard deviation (SD).

The research results found 1. Ban Bua Subdistrict's tourist promoting resources were 169 items, 111 attractions and 58 accommodations, divided into the historical route, and the community lifestyle route, and were approved by Interview and community meeting. 2. <http://www.banbuatour.com> comprised of information, tourism map, and multimedia; 3. The evaluation found the satisfaction average score was at a high level. The most satisfaction were for the quality of the information system and the tourist route map, at the highest level. Focus group discussions agreed that technology should be integrated with tourism. They also suggested adding activities such as spiritual activities or paying respects to the sacred objects of Ban Bua, festival tourism, and training for volunteer guides. The body of knowledge were people in the community, the sense of community, and their natural and cultural capital, were tourist attractions that people from other areas want to see; maintaining identity, establishing networks, and adaptability were also need for sustainability. All was represented by “BANBUA Model.”

Keywords: Information System; Ecotourism Routes; Ban Bua Subdistrict; Community Participation

บทนำ

จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 6 ของประเทศไทย พื้นที่โดยรวมประมาณ 10,321,885 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 6.11 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือร้อยละ 2.01 ของประเทศ มีประชากร 1,581,184 คน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ 189 ตำบล 2,212 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์, 2566) ในอดีตจังหวัดบุรีรัมย์เป็นที่รู้จักในนามของ “เมืองแปะ” จากชื่อต้นไม้ซึ่งเรียกตามสำเนียงโคราชว่า “ต้นแปะ” และได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งแสง จนมีคำกล่าวว่า “ไปบุรีรัมย์ ต้องดำนํ้ากิน” (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2559) ทว่าทุกวันนี้จังหวัดบุรีรัมย์ไม่ต้องดำนํ้ากินอีกต่อไป แต่กลายเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาจนมีความก้าวหน้า มั่งคั่งจนเป็นที่สนใจของคนทั่วโลกและได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่น่ามาเยือนตามความหมายของชื่อเมือง เนื่องด้วยบุรีรัมย์มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งโบราณสถานและศิลปะแบบขอมโบราณ อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ และปราสาทหนองหงส์ อีกทั้งยังเป็นที่รู้จักในการเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี มีแหล่งทอผ้าไหมที่สวยงาม

มีความหลากหลายของประเพณีวัฒนธรรม สนามฟุตบอลและสนามแข่งรถมาตรฐานโลก จนได้ชื่อว่าเป็นเมืองกีฬา (Sports City) ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568) ดังคำขวัญ “เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม เลิศล้ำเมืองกีฬา” (สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์, 2569) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นประวัติศาสตร์และอารยธรรม โบราณเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชนและขนบธรรมเนียม ประเพณีให้คงอยู่ หรือ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)” (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2516) ส่วนการที่จังหวัดบุรีรัมย์เน้นการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นเมืองกีฬาหรือ Sports City นั้น นับว่าเป็นกลยุทธ์ในการสร้างสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ที่ชาญฉลาด และสามารถหนุนเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างได้ผล (Collier & Harraway, 1997)

ตำบลบ้านบัวเป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ 42.68 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลบ้านบัว มีหลักฐานบ่งบอกว่ามีผู้คนอาศัยอยู่มาเนิ่นนานแล้ว เช่น การพบซากศิลาแลงวางเรียงกัน เป็นรูปสี่เหลี่ยมมีลิ่มปักอยู่คล้ายปราสาทหินบริเวณทิศตะวันตกของตำบลซึ่งชาวบ้าน เรียกว่า “โคกกระตี่ หรือวัดโคกดิน” และการพบศิลาสลักตัวอักษรบริเวณคูน้ำล้อมรอบ แนวกำแพง หรือ “คูโบสถ์” นอกจากนี้ ยังพบสระน้ำโบราณกลางหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 และ สระพุทราซึ่งเป็นสถานที่พบพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ หรือ “หลวงพ่อดำ” ที่มีความเป็นมา ที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ตำบลบ้านบ้วยังมีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์การตั้ง “เมืองแปะ” และปรากฏชื่อในบันทึกของ เอเจียน แอมอนิเย (Etienne Aymonier) หัวหน้าคณะสำรวจ ภูมิประเทศการทำแผนที่แนวเขตดินแดนสยาม – ลาว – เขมร (พ.ศ. 2426 – 2427) ในนามของ “บ้านบัว” ระบุว่า “วันที่ 8 มีนาคม 2427...ในที่สุดพวกเขาก็ผ่านระหว่าง หนองซึ่งอยู่ด้านขวา และอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ยาว 160 เมตร และกว้าง 80 เมตร ที่ด้านซ้ายเพื่อที่จะไปให้ถึงบ้านบัว หรือในภาษาเขมรจะเรียกว่าสโรกจุก (Srok Chhouk) ซึ่งทั้งสองประโยคนี้นี้หมายความว่า “บ้านดอกบัว” (Aymonier, 1998)

ด้วยร่องรอยของอารยธรรมโบราณและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ รวมทั้งทำเล ที่ตั้งของตำบลบ้านบัวที่อยู่ใกล้กับสนามกีฬาธันเดอร์คาสเซิลสเตเดียม (Thunder Castle Stadium) หรือบุรีรัมย์สเตเดียม (Buriram Stadium) นับว่า เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวย ต่อการท่องเที่ยว ทว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในตำบลบ้านบัวกลับไม่เป็นที่รู้จักของผู้มาเยือน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาในพื้นที่ มักจะมีคำถามว่าจะไปเที่ยว ที่ไหนระหว่างรอการแข่งขัน Night Marathon หรือ Moto GP ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเกิด แนวความคิดที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวในตำบลบ้านบัวเป็นที่รู้จักมากขึ้น ด้วยการ

นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาจัดทำฐานข้อมูล สื่อประชาสัมพันธ์ และพัฒนาระบบสารสนเทศ
เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างการรับรู้ให้แหล่งท่องเที่ยวในตำบลบ้านบัวเป็นที่รู้จัก
ส่งผลในการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็น
นโยบายการพัฒนาสร้างความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สํารวจ พัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลและสื่อประชาสัมพันธ์ศักยภาพ
และทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่
ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อทดสอบและประเมินผลการใช้ระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) ได้แก่
การวิจัยเชิงคุณภาพ ตรวจสอบแบบสามเ้า ประกอบด้วย การสำรวจ การสัมภาษณ์ และ
การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อประเมินผลการใช้งานระบบ
สารสนเทศ

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์ คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Selection) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลบ้านบัว จำนวน
16 รูปหรือคน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่มเฉพาะ คัดเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Selection) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประชากรสำหรับการวิจัย
เชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวตำบลบ้านบัวในเดือนกรกฎาคม 2568 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน
150 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสำรวจทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยว
และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์ และเอกสารประกอบการ
สนทนากลุ่มเฉพาะ

3.2 เจริญปริมาณ คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินผลระบบสารสนเทศการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลทุติยภูมิ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 5 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อพัฒนาแผนการวิจัย ระยะที่ 2 การสำรวจทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำฐานข้อมูลและออกแบบแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว ตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวด้วยการสัมภาษณ์ ระยะที่ 3 การประชุมประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน ระยะที่ 4 การตรวจสอบและยืนยันผลการศึกษา ด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ และระยะที่ 5 การทดสอบและประเมินผลการใช้ระบบสารสนเทศ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. ฐานข้อมูลทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ตำบลบ้านบัวเป็นชุมชนดั้งเดิมแห่งหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ เดิมเรียกว่า “สรีอณูก” หรือ “สเร้าโณก” โดยมีหลักฐาน คือ กลุ่มซากศิลาแลงบริเวณทิศตะวันตกของตำบล (โคกกระตี่หรือวัดโคกดิน) ซึ่งเป็นโบราณสถานประเภทปราสาทเนื่องในวัฒนธรรมเขมรโบราณราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 เลขทะเบียน 26 - 40 ในนาม “ปราสาทบ้านบัว” บารายด้านตะวันออกของตัวปราสาท (บารายปราสาทบ้านบัว) สระน้ำโบราณกลางหมู่บ้าน สระพุทรา พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ (หลวงพ่อดำ) และบันทึกการเดินทางของเอเจียน แอมอนิเย (Aymonier, 1998)

ทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลบ้านบัว มีจำนวนรวม 169 แห่ง ประกอบด้วย

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1. วัด สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และโบราณสถาน 31 แห่ง 2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 8 แห่ง 3. วัฒนธรรมประเพณี เช่น โฉมมะมั่วด หมอเป่า และดนตรีพื้นถิ่น, ปราชญ์ชาวบ้าน 18 คน 4. ผลผลิตทางการเกษตร 36 แห่ง และ 5. ผลิตภัณฑ์ของชุมชน 18 แห่ง รวม 111 แห่ง

2. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1. ตลาดชุมชน 2 แห่ง 2. ร้านอาหาร 21 แห่ง 3. ร้านอาหารเบ็ดเตล็ดรสชาติเด็ด ๆ ริมทาง 5 แห่ง 4. ร้านกาแฟ/คาเฟ่ 8 แห่ง และ 5. ที่พัก 22 แห่ง รวม 58 แห่ง

หมู่บ้านที่มีทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยวมากที่สุดคือบ้านปรุ หมู่ที่ 14 จำนวน 19 แห่ง (ร้อยละ 11.24) รองลงมาคือบ้านดอนใหญ่ หมู่ที่ 9 เท่ากันกับบ้านปลัดชุมแสง หมู่ที่ 13 จำนวน 18 แห่ง (ร้อยละ 10.65) และบ้านบัว หมู่ที่ 1 จำนวน 15 แห่ง (ร้อยละ 8.88) ตามลำดับ น้อยที่สุดคือบ้านหัววัว หมู่ที่ 11 และบ้านดอนแฝก หมู่ที่ 15 เท่ากันที่ 1 แห่ง (ร้อยละ 0.59)

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากที่สุดของเส้นทางสายประวัติศาสตร์ คือ หลวงพ่อดำและวัดบ้านบัว เท่ากันกับวัดม่วงใต้ ระดับ “ปานกลาง” (63.64%) รองลงมา คือ สระพุทรา ระดับ “น้อย” (45.55%) และน้อยที่สุดคือ ปราสาทบ้านบัว ระดับ “น้อย” (18.18%)

เส้นทางสายวิถีชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ศูนย์เรียนรู้พื้นที่ชุ่มน้ำและนกกระเรียนพันธุ์ไทยจังหวัดบุรีรัมย์ ระดับ “มาก” (100%) รองลงมาคือ ไร่นาป่าสงวน ระดับ “ปานกลาง” (72.73%) และอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก ระดับ “ปานกลาง” (63.64%) ตามลำดับ น้อยที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีปี่พาทย์บ้านบัว กลุ่มทอผ้าบ้านดอนใหญ่ กลุ่มผู้ผลิตไม้กวาดทางมะพร้าว หมู่ที่ 12 กลุ่มแม่บ้านทำไม้กวาด หมู่ที่ 5 และทุเรียนภูเขาไฟเขากระโดง (27.27%) ระดับ “น้อย”

ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ ยืนยันความถูกต้องของผลการสำรวจและสัมภาษณ์ และพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาเชื่อมกับการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แผนที่เส้นทางท่องเที่ยว และระบบสารสนเทศ เน้นการให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน คนในชุมชน การดำรงอัตลักษณ์ และชุมชนต้องมีการปรับตัวเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ เกิดความยั่งยืน ข้อเสนอแนะคือควรเพิ่มกิจกรรม เช่น กิจกรรมสาธิตหรือการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านบัว การท่องเที่ยวตามเทศกาล และการอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์

สรุปเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลบ้านบัว 2 เส้นทาง คือ สายประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 แห่ง และสายวิถีชีวิตชุมชน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 11 แห่ง สรุปเป็นแผนที่การท่องเที่ยวตำบลบ้านบัว ดังภาพที่ 1

แผนที่การท่องเที่ยวตำบลบ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ 1 แผนที่การท่องเที่ยวตำบลบ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์
ที่มา: ชญาดา เข้มเพชร และคณะ

2. ออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ <http://www.banbuatour.com> ประกอบด้วยฐานข้อมูลทรัพยากรส่งเสริมการท่องเที่ยว แผนที่การท่องเที่ยว และสื่อมัลติมีเดีย

3. การทดสอบและประเมินผลการใช้ระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (54.67%), อายุ 45 ปี – 60 ปี (43.33%), ระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี (26.67%), อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (38.67%), มาเที่ยวครั้งที่ 4 หรือมากกว่า (40%), ได้รับข้อมูลจากเพื่อน/ญาติมิตร (46.67%) พาหนะคือรถจักรยานยนต์ (46.67%), วัตถุประสงค์หลักคือสัมผัสและชื่นชมธรรมชาติ (55.67%), ชมทิวทัศน์/ถ่ายรูปธรรมชาติ (37.33%) และเดินทางมากับครอบครัว/ญาติ (39.33%)

ผลการประเมินระบบสารสนเทศ หรือ เว็บไซต์ Banbua Tourism พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวม 4.016, SD 0.85 ระดับ “มาก” คุณภาพของระบบสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย 4.44, SD 0.73 ระดับ “มากที่สุด” และแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.347, SD 0.71 ระดับ “มากที่สุด”

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพส่วนใหญ่อยู่ในเส้นทางสายวิถีชุมชน ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้พื้นที่ชุ่มน้ำและนกกระเรียนพันธุ์ไทย จังหวัดบุรีรัมย์ ไร่นาป่าสงวน และอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก ทั้งนี้เพราะศูนย์เรียนรู้พื้นที่ชุ่มน้ำและนกกระเรียนพันธุ์ไทยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนไร่นาป่าสงวนและอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก มีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางสายประวัติศาสตร์ที่นับว่ามีศักยภาพ คือ หลวงพ่อดำ วัดบ้านบัว และวัดม่วงใต้ เนื่องจากอยู่บนเส้นทางคมนาคมหลัก สะดวกต่อการเดินทาง อีกทั้งยังมีร้านอาหารเครื่องดื่ม คาเฟ่ และร้านกาแฟเพียงพอสำหรับให้บริการ รวมทั้งมีวิถีชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมษธาวิณ พลโยธี และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวของชุมชนไทดำ คือ ความโดดเด่นของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าแม้แหล่งท่องเที่ยวของเส้นทางสายประวัติศาสตร์จะมีเรื่องราวที่น่าสนใจและมีหลักฐานทางโบราณคดีเป็นที่ประจักษ์แต่กลับมีศักยภาพน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะที่ตั้งของปราสาทบ้านบัวได้รับการออกโฉนดและมีเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยด้านสังคม (Social) คือ องค์ความรู้ในการต่อยอดของชุมชนที่เข้มแข็ง และอาจต้องอาศัยปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal) ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร หรือกระทรวงวัฒนธรรมเข้ามาดำเนินการต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวิชญา คำชมภู (2563) ที่อธิบายว่า จังหวัดบุรีรัมย์มีจุดเด่นด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นร่องรอยอารยธรรมขอมโบราณ แต่มีจุดอ่อนคือชุมชนขาดองค์ความรู้ในการต่อยอด

2. ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ พบว่า Banbua Tourism เป็นเว็บไซต์ท่องเที่ยวเชิงชุมชนที่บูรณาการข้อมูลท้องถิ่น เทคโนโลยีสารสนเทศ และการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของปัชมา ตรีมงคล และกิตติยา ปัญญาเยาว์ (2564) ที่ออกแบบระบบสารสนเทศของชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 ซึ่งเป็นสังคมวิถีเกษตร มีวัฒนธรรมตามชาติพันธุ์ และมีความต้องการระบบสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ส่วนนักท่องเที่ยวต้องการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ

3. ด้านการทดสอบและประเมินผลการใช้ระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 45-60 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ทั้งนี้เพราะ กลุ่ม Gen Y หรือ Millennials (ประมาณช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1996) เป็นกลุ่มที่นิยมท่องเที่ยวแบบสบาย ๆ และเที่ยวไปด้วยทำงานไปด้วย (Workation) มากที่สุด คนกลุ่มนี้

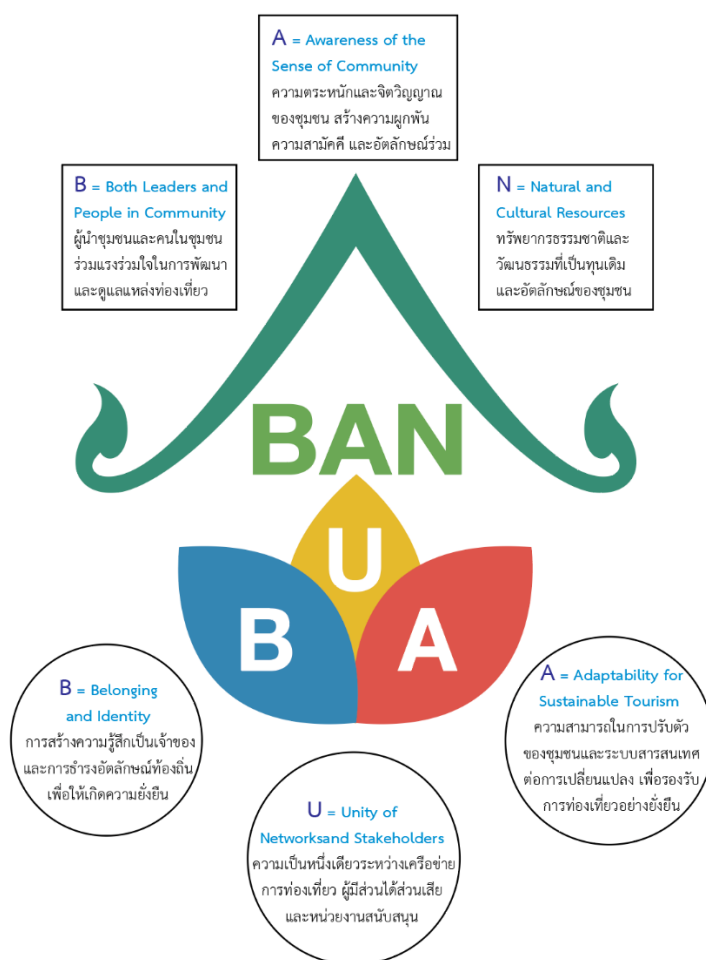

จะใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการวางแผนการเดินทาง ค้นหาข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย ขึ้นชอปปาเฟ่ สปา ร้านอาหารบรรยากาศดี และให้ความสำคัญกับ Work-Life Balance จึงมักมองหากิจกรรมที่ผสมผสานการพักผ่อนและการทำงานได้อย่างลงตัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิริยา เขยชิด (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศของกลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน สถานภาพโสด และมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับรายงานของ The Woman Traveler 2024 ที่รายงานว่ามากกว่าร้อยละ 64 ของกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักในโลกปัจจุบัน คือ ผู้หญิง (การเงินการธนาคาร, 2568) ส่วนการที่ส่วนใหญ่มาเที่ยวครั้งที่ 4 และใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ สันนิษฐานได้ว่าเป็นคนในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ตรงข้ามกับผลการศึกษาของภักดิษา อภิสุภกรกุล (2560) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว มาเป็นครั้งแรกเพื่อชมความงามของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมที่ชอบทำในระหว่างเดินทางคือถ่ายรูป และเดินทางมากับครอบครัว/ญาติ ส่วนการที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจคุณภาพของระบบสารสนเทศ และแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด โดยมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “สวยดี” ทั้งนี้เพราะการใช้ภาพวาดแบบสเกตช์ (Sketch) เป็นภาพประกอบในแผนที่ ทำให้มีความสวยงามและน่าสนใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตาภา หวันกะเหรัมย์ (2558) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการความชัดเจนของรายละเอียดเนื้อหาในแผนที่เพื่อการง่ายต่อความเข้าใจ อีกทั้งความสวยงามของแผนที่ก็มีผลต่อการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสำรวจตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สรุปได้ว่า “ความเป็นบ้านบัว” ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน (Both Leaders and People in Community) ความตระหนักในจิตวิญญาณของชุมชน (Awareness of The Sense of Community) ตลอดจนทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน (Natural And Cultural Resources) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่คนต่างพื้นที่ต้องการมาเห็น กล่าวได้ว่า “ความเป็นบ้านบัว” คือ “บ้าน (BAN)” ที่ชุมชนต้องการเปิดเพื่อรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยว ในขณะที่ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ สะท้อนว่าชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของทุนของชุมชน และแสดงออกถึงความสามารถในการดำรงอัตลักษณ์ของตน (Belonging and Identity) นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงความร่วมมือของเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นนักวิจัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ที่มีเป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อการพัฒนาตำบลบ้านบัว (Unity

Of Networks And Stakeholders) ในขณะที่คนในชุมชนเองก็แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อความยั่งยืน (Adaptability For Sustainable Ecotourism) ส่วนผลการวิจัยข้อที่ 2 และ 3 เป็นการยืนยันว่าการนำระบบสารสนเทศมาผนวกกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นสิ่งที่ “มาถูกทาง” เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้ เมื่อนำอักษรนำมารวมกัน สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ แบบจำลองบ้านบัว หรือ “BANBUA Model” ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองบ้านบัว หรือ “BANBUA Model”

ที่มา: ชญาดา เข้มเพชร และคณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เทศบาลตำบลบ้านบัว ควรประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเทศกาล เช่น กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมดูนกวัดดอนใหญ่ในช่วงฤดูหนาว เป็นต้น
2. เทศบาลตำบลบ้านบัว ควรประสานความร่วมมือกับท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ ส่งเสริมโฮมสเตย์ รวมทั้งการจัดกิจกรรมสาธิตหรือการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านบัว เช่น หลวงพ่อดำ วัดม่วงใต้ และศาลเจ้าแม่ตะเคียน วัดหนองค่าย เป็นต้น
3. เทศบาลตำบลบ้านบัว ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ของดีตำบลบ้านบัว ในช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง และร่วมกับชุมชนในการทำความเข้าใจกับเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ตั้งปราสาทบ้านบัวเพื่อดำเนินการให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร เช่น การจัดพาหนะรับนักท่องเที่ยวนำไปร่วมกิจกรรม และพักค้างคืนในหมู่บ้าน พร้อมบริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น
2. ควรศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับการสืบทอดอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เช่น การพัฒนาหลักสูตรการเล่นดนตรี หรือหลักสูตรชุมชนนักร้องเพลง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). *เพจ กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา Economics Tourism and Sports Division*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก <https://www.facebook.com/ETSMOTS>
- การเงินการธนาคาร. (2568). *เจาะเทรนด์ท่องเที่ยวยุคใหม่ เมื่อ 64% ของนักท่องเที่ยวทั่วโลกเป็น “ผู้หญิง” จาก Solo สู่ Multi-generational Travel*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2568, จาก <https://moneyandbanking.co.th/2025/162724/>
- จิตาภา หวันกะเหรัมย์. (2558). *การพัฒนาแผนที่แสดงจุดศึกษาธรรมชาติบนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาเจ็ดยอด จังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง* (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ปัทมา ตริมงคล และกิตติยา ปัญญาเยาว์. (2564). การพัฒนาระบบสารสนเทศการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1. *RMUTT Global Business and Economics Review*. 16(1), 41-54.
- พริยา เชยชิต. (2562). พฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยกับการเปิดรับสื่อของกลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานครกับการตัดสินใจท่องเที่ยวหลังภาวะวิกฤต Covid-19 (การค้นคว้าอิสระวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาคินา อภิสุภกรกุล. (2560). ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดบุรีรัมย์. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนไทยแลนด์ 4.0. (น. 256 - 261). ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2516). หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้น 17 ตุลาคม 2567, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/>
- เมษธาวิณ พลโยธี และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*. 18(1), 1-25.
- สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. (2566). แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี พ.ศ. 2566 – 2570 จังหวัดบุรีรัมย์. สืบค้น 20 กันยายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/4Fb7G>
- _____. (2569). แผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569. สืบค้น 10 กันยายน 2569, จาก <https://shorturl.asia/NGKwl>
- สิริวิชญา คำชมภู. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ในฐานะเมืองรอง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2559). *บุรีรัมย์ เดิมเรียกเมืองแปะ (แปะ)*. มติชนออนไลน์. สืบค้น 23 ธันวาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/h6qTg>
- Aymonier, E. (1998). *Travels in Laos, Part II (1897)*. Chiang Mai: Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Collier, A. & Harraway, S. (1997). *Principle of Tourism*. Auckland: Longman.